

Śląska pamięć historyczna

W roku 2018 uroczymie obchodzone 100-lecie odzyskania niepodległości. Obchody trwają również na Śląsku, chociaż droga do polskości tego regionu trwała jeszcze kilka lat. Istotnymi wydarzeniami w tym kontekście są trzy powstania śląskie. Pierwsze powstanie wybuchło w nocy z 16 na 17 sierpnia 1919 roku i trwało tydzień. Zaczęło się w Mysłowicach. Zginęło 10 osób. Drugie powstanie wybuchło rok później z 18 na 19 sierpnia jako reakcja na napady niemieckich bojówek na działaczy i siedziby polskich organizacji. W nocy z 2 na 3 maja 1921 roku wybuchło trzecie powstanie, będące wynikiem niekorzystnego plebiscytu dla strony polskiej. Trzecie powstanie było zrywem zwycięskim, o czym mało się mówi, eksponując na przykład powstanie wielkopolskie.

Ostatecznie po trzecim powstaniu 29% obszaru objętego plebiscytem przypadło Polsce, zaś 71% państwu niemieckiemu. W Polsce

znalazła się większość obszaru przemysłowego, w tym znaczna część kopalń węgla, rud żelaza i cynku.

15 lipca 1920 roku Sejm Ustawodawczy nadał województwu śląskiemu autonomię poprzez uchwalenie Ustawy Konstytucyjnej. Województwo śląskie stało się częścią składową Rzeczypospolitej Polskiej. W skład autonomicznego województwa śląskiego w okresie międzywojennym wchodziła wschodnia część Górnego Śląska oraz Śląsk Cieszyński. 15 maja 1922 roku Polska i Niemcy podpisały konwencję genewską, obowiązującą 15 lat, a dotyczącą spraw gospodarczych i etnicznych.

Naszą wiedzę o tych wydarzeniach wzbogaca Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach. Jest to budynek dawnej siedziby zarządu dóbr ziemskich Donner-smarcków przy ulicy Polaka 1, wybudowany w 1907 roku przez Emila i Georga Zillmannów. Mu-

zeum - nowoczesne, z wykorzystaniem technologii multimedialnej – otwarto w 2012 roku. Zwiedzanie zaczyna się na parterze. Możemy wsiąść do stylizowanego tramwaju i odbyć wirtualną podróż w formie quizu. W rogu sali fragment sklepienia z różnymi towarami i opowiadającym sprzedawcą wprowadzającym w życie tamtej epoki. Za sklepikiem można zrobić sobie pamiątkowe zdjęcie i przesłać na maila. Również na parterze obejrzymy 15-minutowy film z udziałem Franciszka Pieczki mówiący o dziadku i wnuczku biorących udział w jednym z powstań. Poszczególne kondygnacje muzealne zwiedzamy z wirtualnym przewodnikiem, który wprowadza nas w historyczne tło trzech powstań, przebieg plebiscytu, przedstawia postaci i fakty. Mamy historyczne wystąpienie Wojciecha Korfante-go w Reichstagu. Uczestniczymy w podpisaniu powojennego traktatu w Sali Lustrzanej Pałacu Wersalskiego. Rozszerzeniem ścieżki wiodącej są dodatkowe materiały multimedialne do indywidualnego wyboru. Możemy obejrzeć przez lunetę przebieg bitwy powstańczej w Kędzierzynie, ubrać powstańca, wziąć udział w plebiscytcie. Przed naszymi oczyma przesuwa się 80 tysięcy nazwisk powstańców i ta lista ciągle się wzbogaca.

Zachęcam do odwiedzenia tego muzeum, tym bardziej, że zbliża się setna rocznica pierwszego powstania śląskiego.

Bibliografia: Justyna Kijonka, „Tożsamość współczesnych Górnoślązaków. Studium socjologiczne.” Katowice 2016, s. 82-86

Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach